

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/dla-mediow/komunikaty/216428,Zolnierze-podziemienia-niepodleglosciowego-w-katalogach-Biura-Lustracyjnego-IPN.html>
28.02.2026, 00:18

Żołnierze podziemia niepodległościowego w katalogach Biura Lustracyjnego IPN

W uzupełnionym katalogu osób inwigilowanych przez organy represji PRL znalazł się wpis dotyczący żołnierzy podziemia niepodległościowego: Adama Lazarowicza i Zdzisława Brońskiego.

01.04.2025

Adam Lazarowicz - ps. „Klamra” (1902 - 1951) - oficer WP, żołnierz SZP, ZWZ, AK oraz Zrzeszenia WiN, zastępca prezesa IV Zarządu Głównego WiN, działacz podziemia niepodległościowego. W latach 1919 - 1920 ochotniczo wstąpił do WP i brał udział w walkach z Ukraińcami oraz w wojnie polsko- bolszewickiej. Po zakończeniu działań wojennych studiował na Wydziale Historii UJ w Krakowie. Następnie pracował jako nauczyciel i wychowawca w szkołach powszechnych, łącząc służbę wojskową z działalnością edukacyjną. Aktywnie angażował się w organizacje patriotyczne i społecznościowe, kształtując postawy obywatelskie wśród młodzieży. Do wybuchu II wojny światowej pełnił funkcję komendanta Przysposobienia Wojskowego w Dębicy, gdzie przygotowywał młodzież do służby wojskowej i obrony kraju.

Podczas kampanii wrześniowej 1939 roku walczył jako oficer rezerwy. Po klęsce wrześniowej zaangażował się w działalność konspiracyjną - był żołnierzem Służby Zwycięstwu Polski, Związku Walki Zbrojnej, a następnie Armii Krajowej. W 1943 roku awansowany na kapitana, a następnie w 1944 roku na majora. Brał udział w rozpracowaniu niemieckiej broni V-2 testowanej przez Niemców na poligonie w Bliznie. Wiosną 1944 roku został zastępcą inspektora Inspektoratu Rzeszów AK, a podczas akcji „Burza” dowodził 5. Pułkiem Strzelców Konnych AK liczącym około 1200 żołnierzy. Po rozwiązaniu AK w 1945 roku stał się jednym z kluczowych dowódców Zrzeszenia Wolność i Niezawisłość (WiN). Pełnił funkcję kierownika Okręgu Rzeszowskiego, a następnie został komendantem Obszaru Zachodniego WiN. Mianowany zastępcą prezesa IV Zarządu Głównego WiN, ppłk. Łukasza Cieplińskiego ps. „Pług”.

Z materiałów zachowanych w IPN wynika, że UB prowadziło intensywne działania przeciwko Adamowi Lazarowiczowi już od 1945 roku. W jego sprawie wykorzystano agentów o pseudonimach „Henryk” i „V”, aby inwigilować struktury WiN. 5 grudnia 1947 roku Adam Lazarowicz został aresztowany przez bezpiekę w Żninie. Podczas brutalnego śledztwa prowadzonego przez Departament Śledczy MBP oskarżono go o „próbę obalenia ustroju PRL”. 14 października 1950 roku Wojskowy Sąd Rejonowy w Warszawie skazał go na karę śmierci, wyrok wykonano 1 marca 1951 roku.

17 września 1992 roku wyrok został unieważniony. W 2013 roku Adam Lazarowicz został pośmiertnie awansowany na podpułkownika oraz odznaczony przez prezydenta Lecha Kaczyńskiego Krzyżem Wielkim Orderu Odrodzenia Polski.

[Adam Lazarowicz w katalogach Biura Lustracyjnego IPN](#)

Zdzisław Broński - ps. „Uskok” (1912-1949) - podoficer rezerwy Wojska Polskiego, dowódca oddziału partyzanckiego AK, jeden z najbardziej znanych dowódców polskiego podziemia niepodległościowego walczącego z reżimem komunistycznym po II wojnie światowej. W okresie

przedwojennym służył w 23. Pułku Piechoty we Włodzimierzu Wołyńskim, gdzie ukończył szkołę podoficerską i otrzymał stopień plutonowego, następnie do wybuchu wojny pracował w gospodarstwie rodzinnym oraz działał w Związku Młodzieży Wiejskiej „Siew”.

Podczas kampanii 1939 roku dostał się do niewoli niemieckiej i trafił na roboty przymusowe, skąd uciekł jesienią 1940 roku. Po powrocie w rodzinne strony zaangażował się w działalność konspiracyjną. Był żołnierzem Armii Krajowej i pełnił funkcję dowódcy placówki w Zezulinie. W 1943 roku sformował własny oddział partyzancki, którym dowodził do końca wojny. Podczas operacji „Burza” jego oddział wchodził w skład 27 Wołyńskiej DP AK.

Po wkroczeniu wojsk sowieckich latem 1944 roku Zdzisław Broński początkowo rozwiązał swój oddział a następnie kilka miesięcy później ponownie go sformował. Celem działań jego formacji była obrona miejscowej ludności przed terrorem komunistycznym. Jego oddział stał się częścią WiN. Od maja 1946 roku pełnił funkcję komendanta WiN Obwodu Lubartów. Wszystkie grupy partyzanckie oraz drużyny dywersyjne operujące na terenie Obwodu zostały podporządkowane jego dowództwu, a on sam pozostawał w bezpośredniej zależności od komendanta oddziałów partyzanckich w Inspektoracie, majora Hieronima Dekutowskiego ps. „Zapora”. Od jesieni 1947 roku „Uskok” działał samodzielnie jako dowódca wszystkich oddziałów WiN na północnej i środkowej Lubelszczyźnie.

Zdzisław Broński od 1944 roku był intensywnie rozpracowywany i poszukiwany przez UB. W ramach rozpracowania krypt. „Eskadra”, prowadzonego przez funkcjonariuszy Urzędu Bezpieczeństwa z Wydziału III WUBP w Lublinie oraz PUBP w Lubartowie, inwigilowano oddział, dowodzony przez „Uskoka”, usiłując ustalić miejsce jego pobytu. Represjami objęto również całą jego rodzinę: spalono jego rodzinny dom oraz aresztowano ojca.

Wskutek działań operacyjnych i agenturalnych 21 maja 1949 roku „Uskok” został otoczony przez grupę operacyjną UB w swojej kryjówce w miejscowości Dąbrówka. Po kilkugodzinnej walce Zdzisław Broński popełnił samobójstwo. Został pochowany w nieznanym miejscu. Po jego śmierci UB zabezpieczyło jego dzienniki i pamiątki, które stanowią cenne źródło historyczne na temat działań WiN w latach 1944-1949.

Zdzisław Broński ps. „Uskok” został uhonorowany najwyższymi odznaczeniami wojskowymi za zasługi w walce o niepodległość Polski, otrzymując Krzyż Srebrny Orderu Virtuti Militari klasy V, Krzyż Walecznych oraz Krzyż Komandorski z Gwiazdą Orderu Odrodzenia Polski.

[Zdzisław Broński w katalogach Biura Lustracyjnego IPN](#)

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

Centrala

Komunikat

Fot. AIPN, Adam Lazarowicz. Zdjęcie portretowe. Źródło AIPN, syg. IPNRz-3-3-1-1

Fot. AIPN, Na zdjęciu od lewej mjr. Hieronim Dekutowski ps. Zapora i kpt. Zdzisław Broński ps. Uskok. Źródło AIPN, syg. IPN Lu-3-3-1-7